

Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys ry

MUISTUTUS

28.10.2022

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Ympäristöluvut

PL 1

13035 AVI

ymparistoluvat.etela@avi.fi

Viite Kuulutukseenne 26.9.2022, Dnro **ESAVI/15844/2022**

Asia Aloite Toijan jätevedenpuhdistamon ympäristöluvan muuttamiseksi, Salo

Varsinais-Suomen ELY-keskus on tehnyt aluehallintovirastoon asiakohdassa mainitun aloitteen, jossa Toijan jätevedenpuhdistamon ympäristö lupa ja lupa jätevesien johtamiseen Kirkkojärveen myönnetään määräajaksi vuoden 2026 loppuun saakka.

Lisäksi luvan haltijan on laadittava suunnitelma siirtoviemäriin rakentamisesta Salon keskuspuhdistamolle. Siirtoviemäriin tulee valmistua vuoden 2026 loppuun mennessä. Ympäristölupa on annettava tarpeelliset määräykset luparajojen muuttamisesta, jotta kuormitusta Kirkkojärveen vähennetään jo ennen siirtoviemäriin rakentamisesta. Luparajoja kiintoaineen, fosforin ja kokonaistypen osalta tiukennetaan. Myös BOD:n ja COD:n luparajoja on tarkistettava. Uudet luparajat tulee ottaa käyttöön viimeistään 31.7.2023. Luvassa on määrättävä mm. nykyisen vesistö tarkkailun päivittämisestä ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla. Lisäksi nykyisiin lupamääräyksiin ELY-keskus on tehnyt useita lisäyksiä ja tarkennuksia.

Mikäli siirtoviemäri ei perustellusta syystä toteudu ko. ajassa ja jätevesien kuormitus Kirkkojärveen jatkuu edelleen vuoden 2026 jälkeen, on puhdistamon toiminnan jatkamiseksi määrättävä hakemaan uutta ympäristölupaa viimeistään 31.12.2025.

Yhdistyksemme lausuu aloitteesta seuraavaa:

1. Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistyksen asianosaisuus

Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys (aiemmin Kiskon Kirkkojärven suojeluyhdistys) on asianosainen asiakohdassa mainitussa hankkeessa.

Yhdistys on perustettu vuonna 1989 ja sen toimialue käsittää Kiskonjoen vesistön ja siihen kuuluvan Kiskon Kirkkojärven. Yhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on edistää vesiensuojelua toimialueellaan, estää Kirkkojärven rehevöitymistä, parantaa sen veden laatua ja edistää näin asukkaiden viihtyisyyttä. Yhdistys toimii aktiivisesti yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa vesistön ja Kiskon Kirkkojärven tilan parantamiseksi.

2. Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistyksen vaatimukset määräaikaisen muutetun ympäristöluvan lupaehtoihin

Hoitoyhdistys vaatii, että muutettu lupa myönnetään määräaikaisena ja että kaikki ELY-keskuksen hyvin perustellussa aloitteessa tehdyt esitykset toteutetaan muutetussa luvassa. Ympäristölupaa ei tule myöntää määräaikaa pidemmälle, vaan puhdistamon toiminnan tulee olla päättynyt vuoteen 2026 mennessä.

Lisäksi yhdistys vaatii puhdistamon muutettuun ympäristölupaan seuraavaa:

- Salon Vesi määrätään laatimaan ELY-keskuksen hyväksymä suunnitelma Kirkkojärven vesikasvien niittämiseksi Uitmuksenlahdella toteuttamaan ko. suunnitelmaa niin kauan kuin puhdistamon jätevesiä johdetaan järveen sekä lisäksi kaksi vuotta puhdistamon toiminnan lakkaamisen jälkeen.
- Salon Vesi määrätään laatimaan ELY-keskuksen hyväksymä suunnitelma Kiskon Kirkkojärven Uitmuksenlahden ja Toijan venerannan kunnostamiseksi. Kunnostukset käsittävät alueen umpeutuneiden ranta-alueiden avaamisia ruoppauksin ym. toimin. Kunnostukset on toteutettava vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Ympäristölupaan sisällytetään myös luparaja kokonaistypelle, jossa kokonaistypen puhdistustehon on oltava vähintään 70 %.
- Salon Vesi määrätään tarkkailemaan puhdistamon jätevesien vaikutusta Kirkkojärvestä ELY-keskuksen hyväksymän uusitun tarkkailuohjelman mukaisesti. Tarkkailuohjelman sisällöstä tulee kuulla Kirkkojärven hoitoyhdistystä.

Ympäristölupaan voidaan vaihtoehtoisesti määrätä Salon Vedelle kalatalousmaksu, johon Aluehallintovirasto määrittää maksun pääasiallisen käyttötavan. Maksun käytöstä laaditaan ELY-keskuksen hyväksymä suunnitelma, josta ennen sen hyväksymistä kuullaan Kirkkojärven hoitoyhdistystä.

Yhdistys perustelee em. vaatimuksiaan seuraavasti:

2.1 Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön ja Kiskon Kirkkojärven merkitys ja tila

Kiskonjoen-Perniönjoen vesistö on poikkeuksellisen hieno vesistö, jonka erityinen arvo tunnustettiin jo 30 vuotta sitten nimeämällä se Suomen erityissuojeluvesistöksi. Ympäristöministeriön mukaan vesistöllä oli jo tuolloin huomattava merkitys virkistyskäytölle, kalataloudelle, maisemansuojelulle ja luonnonsuojelulle. Vesistö on edelleen monin paikoin säilynyt suhteellisen luonnontilaisena ja se on Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan eteläisen Suomen arvokkaimpia jokivesistöjä. Vesistöalue kuuluu lähes kokonaan Salon kaupunkiin.

Vesistön varrella on runsaasti loma-asutusta ja sen sijainti lähellä monia isoja kaupunkeja tekee siitä erityisen arvokkaan virkistyskäytölle. Suosituimpia ovat ulkoilu, veneily, kalastus, uinti ja luonnon tarkkailu. Vesistön ja Kiskon Kirkkojärven läpi kulkee suosittu melontareitti. Kauniit ja hyvin vaihtelevat maisemat ovat suuressa arvossa ranta-asukkaiden ja vierailijoiden keskuudessa.

Vesistön keskusjärvi, Kiskon Kirkkojärvi, on Varsinais-Suomen kolmanneksi suurin järvi. Uhanalaiset vaelluskalat pääsevät nykyisin nousemaan Saaristomerestä Kirkkojärveen asti Kiskonjokeen v. 2021 valmistuneiden kalateiden kautta. Kirkkojärvi on kuitenkin hyvin rehevöitynyt ja sen ekologinen tila on välttävä. Järven tilaa ei ole saatu kohenemaan, vaikkatoimenpiteitä vesistöjen hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi on tehty EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisesti jo 21 vuotta. Kirkkojärven virkistyskäyttöä haittaavat mm. ajoittaiset leväkukinnat, veden sameus, umpeutuminen, massiiviset rantakasvustot ja särkikalamäärät sekä suuret vedenkorkeuden vaihtelut.

2.2 Kiskon Toijan puhdistamon vaikutukset Kirkkojärvestä

Kiskon Toijan taajaman jätevedet on johdettu Toijan puhdistamon kautta Kirkkojärveen vuodesta 1974 lähtien. Vuodesta 2000 lähtien myös Kiskon kirkonkylän taajaman jätevedet on johdettu siirtoviemäriä pitkin Toijan jätevedenpuhdistamolle käsiteltäviksi. Kiskon kunta liittyi Salon kaupunkiin 1.1.2009 kuntaliitoksessa. Toijan jätevedenpuhdistamon ympäristöluvan haltijana on Liikelaitos Salon Vesi.

Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelman (2022-2027) mukaan Toijan jätevesikuormitus on merkittävä vesien tilaan vaikuttava paine Kiskon Kirkkojärvässä. Puhdistamolta tuleva jätevesien kuormitus näkyy erittäin selvästi nykyisellä purkupaikalla.

Toimenpideohjelmassa on Toijan jätevedenpuhdistamolle esitetty toimenpiteeksi, että sen jätevedet tulee johtaa käsiteltäväksi Salon keskuspuhdistamolle. Lisäksi Salon keskuspuhdistamon osalta toimenpideohjelmassa on esitetty toimenpiteeksi laitoksen käytön ja ylläpidon tehostamista. Kirkkojärven nykyistä ekologisesti välttävää tilaa ei tulla saamaan hyvään tilaan edes vuoteen 2027 mennessä (Kipinä-Salokannel ja Mäkinen 2021). Toimenpideohjelma on osa valtioneuvoston hyväksymää Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelmaa vuosille 2022-2027. Vesienhoidon suunnittelussa yhdyskuntien jätevedet on todettu yhdeksi merkittäväksi vesien tilaan vaikuttavaksi paineeksi.

Kiskon Kirkkojärven tila on selvästi heikentynyt 1970-luvulta lähtien ja jatkanut heikentymistä puhdistamon siirryttyä Salon Veden haltuun. Toijan jätevedenpuhdistamon ympäristölupien voimassa olon aikana Kirkkojärven tila on siis edelleen muuttunut ja on peruste ympäristöluvan muuttamiselle. Viimeisen kymmenen vuoden aikana järven kokonaisfosfori- ja klorofyllipitoisuudet ovat kohonneet mittaushistorian suurimmiksi ja näkösyvyys on pudonnut (ks. Marttinen 2022).

Neljä kertaa vuodessa tapahtuvien tarkkailujen mukaan puhdistamo toimii yleensä hyvin ja täyttää laitoksen ympäristöluvan vaatimukset. Puhdistamolla on kuitenkin ajoittain ohijuoksutuksia järveen. Niitä oli Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n tarkkailujen mukaan vuosina 2019-2021 131-286 m³ vuodessa. Lisäksi hule- ja vuotovesien osuustulevasta jätevedestä on ollut ajoittain huomattavan suuri, mikä on heikentänyt puhdistustehoja. Kun jätevedenpuhdistamo on toiminut suunnitellusti, puhdistustulos on ollut hyvä, mutta ongelmatilanteissa jätevedetäön päätynyt Kirkkojärveen vain osittain puhdistettuna tai puhdistamattomana.

Puhdistamon vesistövaikutukset peittyvät Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n vesistötarkkailujen mukaan järven pohjoispäähän laskevien jokien ja purojen suureen hajakuormitukseen.

Salon Veden mukaan sen jätevesien vaikutusalueeksi katsotaan Uitmuksenlahti ja sen vesialueet reilun kilometrin säteellä purkupisteestä. Asianosaisia ovat Liikelaitoksen mukaan puhdistamokiinteistön rajanaapurikiinteistöt. Kirkkojärven hoitoyhdistys katsoo, että asianosaisten joukko on huomattavasti suurempi, sillä jätevesien vaikutusalue ja kuormituksen merkitys järven tilaan on huomattavasti laajempi.

Hoitoyhdistys toteaa, että Toijan puhdistamon vesistötarkkailu on rakennettu selvästi Kirkkojärven yleistilan seurantaan, ei puhdistamon jätevesien vaikutusten selvittämiseen ja seurantaan järvässä. Puhdistamon purkuvesien vaikutukset Kirkkojärveen jäävät helposti huomaamatta, koska lähin puhdistamon veloitetarkkailun näytteenottopiste Kirkkojärvässä sijaitsee 2,5 kilometrin päässä puhdistamon purkualueesta ja koska näytteenottoja ei tehdä kuin kaksi kertaa vuodessa ja vain kolmella havaintopaikalla.

Liikelaitos Salon Veden vastineessa 10.6.2022 vähätellään puhdistamon ravinnekuormitusta ja sen vaikutusta Kirkkojärven tilaan sekä viitataan tässä yhteydessä hoitoyhdistyksen vuosikokoussitelmiin. Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistyksen vuosikokouksessa yhdistys esitteli VEMALA-kuormituslaskelmia koko Kiskonjoen-Perniönjoen vesistöä, ei Kirkkojärveä, koskien. Vaikka maatalous on ylivoimaisesti suurin ravinnekuormittaja koko vesistöissä ja Kirkkojärvässä, on Kiskon Toijan puhdistamon 50 vuotta jatkunut ravinnekuormitus ja Salon Veden jatkama kuormitus selvästi heikentänyt Kirkkojärveä. Puhdistamon jätevesien sisältämät liukoiset ravinteet ovat leville ja makrofyyteille välittömästi käyttökelpoisessa muodossa.

Puhdistamon jätevesien vaikutukset näkyvät erityisesti jätevesien purkualueen (Uitmuksenlahti) massiivisena umpeenkasvuna, sisäisenä kuormituksena sekä veden ja pohjan laadun heikkenemisenä. Kirkkojärven valtakunnallisen leväseurannan mukaan järven pohjoispäässä on selvästi enemmän levää kuin järven eteläosassa. Kasvavia ongelmia puhdistamojen jätevesissä ovat hitaasti hajoavat kemikaalit, mikrobit sekä nano- ja mikromuovit, joita tavanomaiset jätevedenpuhdistamot eivät pysty poistamaan tehokkaasti.

2.3 Liikelaitos Salon Veden ympäristöluvan vastainen toiminta

Kuten ELY-keskuksen aloitteessa todetaan, puhdistamon nykyisessä toistaiseksi voimassa olevassa ympäristöluvassa (ESAVI/2444/2017, 13.7.2018) aluehallintovirasto on käyttänyt perusteena annettaessa, että Toijan jätevedenpuhdistamon toiminta tuli hakijan esittämänä aikana siirtyä vuosien 2020-2021 aikana Salon keskusjätevedenpuhdistamolle ja tämän vuoksi ei luparajoja ollut tarkoituksenmukaista muuttaa. Siirtoviemäröinnin suunnittelu ja sen rakentaminen eivät ole kuitenkaan toteutuneet Salon veden 20.10.2017 päivätystä vastineesta esittämällä tavalla.

Aluehallintovirasto antoi siis nykyisessä luvassa vain tiettyjä täsmämääräyksiä puhdistamon lopettamiseen liittyen. Määräyksiä aikataulusta ei annettu, koska aluehallintovirasto luotti Salon kaupungin ilmoitukseen puhdistamon toiminnan lopettamiseksi. Jatkoluvassa ei edes kuultu kuin viranomaisia, ilmeisesti laajempaa kuulemista pidettiin tarpeettomana, kun toiminta oli loppumassa.

Liikelaitos Salon Veden mukaan siirtoviemäröinnin rakentamiselle tarvitaan nyt siirtymäaikaa. Salon Vesi jatkaisi edelleen Kirkkojärven pilaamista ja on näin harhauttanut aluehallintovirastoa. Liikelaitos ei aseta edes määräaikaa Toijan jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamiseksi.

Liikelaitos Salon Vesi on vastineessaan katsonut muun muassa, että

- nykyinen lupa tulee pitää voimassa ja että puhdistamon voimassa olevien ympäristölupien muuttaminen ELY-keskuksen aloitteen mukaisesti ei ole ympäristönsuojelulain 89 §:n nojalla perusteltua. Puhdistamon toimintaa voidaan kuitenkin tarvittaessa tehostaa ja hulevesien päätymistä puhdistamolle vähentää omana toimena.
- liikelaitos Salon Vedellä ei ole henkilöstöresursseja eikä määrärahoja varattuna hankkeen käynnistämiseksi. Kohonneet työ- ja materiaalikustannukset tekevät hankkeen lopullisten kustannusten määrittämisestä hankalan.
- Salon kaupunginvaltuusto johtokunnan esityksestä ei varannut määrärahoja investointiohjelmaan vuodelle 2022 johtuen siirtoviemärin rakentamisen kohonneista kustannuksista. Salon kaupunki on myös lakkauttanut verkostopäällikön viran sekä viemäriulaitospäällikkö on irtisanoutunut. Maanomistajien kanssa käytävät neuvottelut ja Natura-alueelle rakentamista koskevat mahdolliset lupahakemukset ovat kesken.
- Toijan-Kiskon viemäriintialueelta Salon keskusjätevedenpuhdistamolle tuleva lisäkuormitus olisihumattava laitoksen nykyiseen kapasiteettiin nähden. Kuormituksen määrään vaikuttaa varsinaisen jäteveden määrän lisäksi verkostoon päätyvän sade- ja huleveden suuri määrä. Salon keskusjätevedenpuhdistamo on vanha ja liikelaitos Salon Vedellä on tarve kokonaan uudelle keskusjätevedenpuhdistamolle.
- siirtoviemärin rakentaminen ei ole tällä hetkellä kustannustehokas keino Kiskonjoen vesistön kuormituksen vähentämiseen hyötyihin nähden.

Kirkkojärven hoitoyhdistys pitää liikelaitoksen edellä mainitsemia perusteita verukkeellisina ja kestävämmä. Laitos haluaa jatkaa edelleen jätevesien päästämistä Kirkkojärveen nykyisen luvan

nojalla. Liikelaitos ei liioin ole tehnyt mitään toimia puhdistamon jätevesien siirtämiseksi Salon keskuspuhdistamolle Aluehallintoviraston vuonna 2018 antaman päätöksen jälkeen.

2.4 Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistyksen toiminta järven tilan parantamiseksi

Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys on pyrkinyt toiminnassaan ja resurssiensa puitteissa parantamaan erittäin rehevöityneen Kirkkojärven tilaa mm. seuraavasti:

- Hillitty ruovikoitumista ja umpeenkasvua niittämällä ruovikoita sekä vaikuttamalla järven veden korkeuden vaihteluihin.
- Selvitetty ruokomassan hyötykäyttöä pelloille.
- Vahvistettu järven petokalakantoja pyyntimittasuositukseen ja valvomalla kalastusta.
- Hoitokalastettu järven särkikalaja ja edistetty niiden käyttöä ihmisravintona.
- Seurattu järven kalaston tilaa teettämällä vuodesta 2005 lähtien Nordic-koeverkkokalastuksia viiden vuoden välein.
- Selvitetty järven kuhakannan kasvu ja optimaalinen pyyntimitta sekä haettu ja saatu ELY-keskukselta päätös, jossa järven kuhan alamitta on nostettu 45 senttimetriin ja verkkojen pienin solmuväli on 55 millimetriin
- Teetetty ja pystytetty infotauluja uusista kalastusrajoituksista järven veneenlaskupaikkoihin
- Toimittu valtakunnallisessa leväseurannassa.
- Aktivoitu ihmisiä talkoisiin sekä laadittu eettiset ohjeet järven ranta-asukkaille.
- Edistetty yhteistyötä järven vesien omistajien (osakaskunnat) ja hoitoyhdistyksen välillä.
- Järjestetty tilaisuuksia ja tapahtumia yhdessä muiden paikallisten yhdistysten kanssa.
- Tiedotettu ajankohtaisista asioista yhdistyksen kotisivuilla ja Facebookissa.
- Verkostoiduttu keskeisten yhteistyökumppaneiden kanssa.
- Valvottu yhdistyksen etua järven tilaa muuttavissa hankkeissa.

Kirkkojärven hoitoyhdistys on laatinut Kiskon Kirkkojärvelle hoitosuunnitelman vuosille 2022-2027. Suunnitelmassa on esitetty toimenpiteet, niiden toteuttajat ja rahoitus järven tilan parantamiseksi nykyisestä ekologisesti välttävistä tilasta ekologisesti hyvään tilaan. Suunnitelmassa on 17 toimenpidettä, jolla järven tilaa pyritään parantamaan. Niistä yksi tärkeimmistä on Toijan jätevedenpuhdistamon jätevesien siirtäminen Muurla-Salo yhteisviemäriin, joka on kokonaan Salon kaupungin vastuulla (Marttinen 2022).

2.5 Hoitoyhdistyksen ja Salon kaupungin toimistasiiirtoviemärin rakentamiseksi

Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys on perustamisestaan lähtien ollut jatkuvasti hyvin huolissaan Toijan puhdistamon jätevesien rehevöittävästä vaikutuksesta Kirkkojärveen. Yhdyskuntien puhdistamojen jätevesien keskittäminen jätevesiä paremmin kestäviin purkualueisiin on toteutunut aikoja sitten lukuisissa muissa kunnissa Suomessa, Varsinais-Suomessa ja myös Salossa. Samalla puhdistustehoa on isommissa keskuspuhdistamoissa pystytty nostamaan olennaisesti.

Salon kaupunginhallitukselle jätettiin kuntalaisadressi/aloite 07/2016, jossa vaadittiin em. siirtoviemärin rakentamista. Kaupungin vastinetta adressille ei saatu. Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys jätti Salon kaupunginhallitukselle 15.8.2017 kirjelmän siirtoviemärin rakentamiseksi ja Toijan puhdistamon lakkauttamiseksi. Kaupunginvaltuuston hyväksyvänsä vuoden 2017 budjettiin, jammäärärahatsuunnitteluun järkevästi investointisuunnitelmassa 2018-2020. Yllättäen ko. investointivarauspoistettiin vuoden 2021 budjetista.

Hoitoyhdistys vetosi 16.2.2021 mielipidekirjoituksessaan (Salon Seudun Sanomat) Salon kaupunkiin, että se panostaisi nykyistä enemmän alueensa merkittävimmän vesistön tilan parantamiseen. Siirtoviemäriin rakentamiseen Salon Vesi teki vuonna 2021 investointisuunnitelman vuosiksi 2022-2026, mutta se poistettiin. Hoitoyhdistys esitteli Kiskon Järvelässä kesällä 2021 Kiskonjoen vesistön arvoa ja jätevesikuormituksen vähentämistarpeita Salon silloiselle kaupunginjohtajalle.

Koska puhdistamon toiminta jatkuu vuoden 2022 alussa nykyisen luvan vastaisesti, Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys pyysi 12.1.2022 kirjeessään Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, että ELY-keskus ryhtyisi toimenpiteisiin puhdistamon toiminnan lopettamiseksi ja jätevesien siirtämiseksi Saloon. Tämän lisäksi yhdistys oli keväällä 2022 yhteydessä useisiin kaupungin päättäjiin. Salon Vesi järjesti katselmuksen 29.6.2022 Toijan puhdistamolla, johon hoitoyhdistys pyydettiin kuultavaksi. Paikalla olivat myös Salon kaupungin johto. Salon Veden ja yhdistyksen näkemyserot puhdistamon tulevaisuudesta kävivät katselmuksessa selvästi ilmi.

3. Tarkennuksia vaatimuksiimme

Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon uusimmassa toimenpideohjelmassa (2022-2027) Toijan jätevedenpuhdistamon jätevedet esitetään johdettavaksi Salon keskuspuhdistamolle. Lisäksi Salon keskuspuhdistamon käyttöä ja ylläpitoa esitetään tehostettavaksi (Kipinä-Salokannel ja Mäkinen 2021). Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys katsoo, että suurimmat syyt Kirkkojärven tilan pysymisenä jatkuvasti välttävänä on vesienhoidon toimenpideohjelmien riittämätön toteutuminen ja niiden puutteellinen toimenpidevalikoima. Tässä vaiheessa olisi oltava jo itsestään selvää, että em. toimenpideohjelman toimenpiteet myös toteutetaan tehokkaasti ja Kiskon kirkkojärven tilaa parannetaan aktiivisesti myös Salon kaupungin yhdyskuntajätevesien osalta.

Hoitoyhdistys pitää siirtoviemäriin rakentamista ensiarvoisen tärkeänä. Kirkkojärven tuleva pistekuormitus on saatava loppumaan viimeistään vuonna 2026. Rehevöityneen erityissuojeluvesistön jätevesien vastaanottokyky on hyvin heikko, onhan Kirkkojärvi jo hyvin kuormitettu erityisesti maa- ja metsätalouden hajakuorman osalta. Siirtoviemäri on edullisin ratkaisu, koska Toijan puhdistamon ylläpito- ja käyttökustannukset käytännössä loppuvat Toijan puhdistamon poistuessa. ELY-keskuksen aloitteessa tekemät lupaehtojen tiukennukset ja tarkennukset ovat siirtymäkauden aikana aivan välttämättömiä. Puhdistamon lupaehtoja on kuitenkin tiukennettava myös typpikuormituksen osalta. Toijan puhdistamon kokonaistypen poistetehto vaihtelee tarkkailujen mukaan huomattavasti. Typpi on fosforin tavoin tärkeä rehevyyttä lisäävä ravinne Kirkkojärvestä. Kokonaistypen puhdistustehon on oltava uudessa luvassa vähintään 70 prosenttia.

Kirkkojärven hoitoyhdistyksen tärkeimpänä hankkeena on viime vuosina ollut järven umpeutumista estävä järviruokokasvustojen niitto, jota yhdistys on toteuttanut vuosina 2019-2022 Valonian laatiman suunnitelman mukaisesti (Leka ja Laanti 2015). Vesikasvustot ovat runsastuneet järven ylisuuren ravinnekuormituksen vuoksi. Vuosina 2020-2022 Kirkkojärvestä poistettu niittomassa on yhteensä lähes 500 tonnia. Niittohankkeen tukikelpoiset kustannukset olivat vuonna 2021 noin 26 000 euroa.

Niittojen rahoitus on muodostunut yhdistyksen omista varoista, yksityisten tahojen ja rannan omistajien avustuksista, talkootyöstä sekä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Salon kaupungin julkisista avustuksista. On täysin perusteltua, että kansalaisjärjestön vuosittain suorittama Kirkkojärven vapaaehtoinen vesikasvien niittotyö siirretään Salon Veden muutetun ympäristöluvan velvoitteeksi Uutuksenlahdella. Toiminnalla hillitään avovedessä järviruokojen ym. makrofytytien massiivista runsastumista, mikä erityisesti tällä alueella johtuu Toijan puhdistamon kuormituksesta. Niittokohteet löytyvät Valonian suunnitelmasta (Leka ja Laanti 2015). Niittomäärän on oltava vähintään 100 tonnia vuodessa.

Järven umpeenkasvu on edennyt hyvin pitkälle erityisesti Toijan jätevedenpuhdistamon purkualueella Uitmuksenlahdessa, jossa sijaitsee lisäksi Kiskon Toijan taajaman yleinen, mutta hyvin huonokuntoinen veneranta. Aluetta kaavaillaan yleiseksi uimarannaksi, jossa olisi lisäksi hyvät venelaiturit sekä veneiden lasku- ja säilytystilat. Uitmuksenlahdenrannat ovat kuitenkin laajalti maatuneet ja rantaviiva on edennyt huomattavasti kaventaen avovettä, vaikeuttaen näin taajaman asukkaiden veneilyä, puhumattakaan uimisesta ym. virkistystoimista. Hanketta ei voida toteuttaa, ennen kuin puhdistamon pilaama vesi- ja ranta-alue on kunnostettu. On täysin perusteltua, että Salon Liikelaitos velvoitetaan ympäristöluvassa suorittamaan puhdistamon pilaaman purkualueen vesi- ja ranta-alueen kunnostus.

Toijan puhdistamon jätevesien nykyinen vesistötarkkailuohjelma on pahasti puutteellinen. Jätevesien päästön vaikutukset jäävät helposti havainnoimatta ja ELY-keskuksen hyväksymä ohjelma on uusittava. Kirkkojärven hoitoyhdistystä on kuultava uutta ohjelmaa laadittaessa.

Viitaten edellä esittämäänsä hoitoyhdistys katsoo, että Liikelaitoksen toimenpidevelvoitteiden kustannuksia tai kalatalousmaksun suuruutta arvioitaessa, ei mitoituksena voi käyttää puhdistamon ravinnekuormituksen arvioitua osuutta järven suuresta kokonaiskuormituksesta, koska puhdistamon jätevesikuormituksen merkitys on tässä herkässä erityissuojeluvesistössä huomattavasti puhdistamon kuormitusosuutta suurempi. Kirkkojärven viipymä on lyhyt (noin kuukausi), joten järveen tuleva ravinnekuorma vaikuttaa Kiskonjokea pitkin aina Saaristomereen asti, joka on pahasti rehevöitynyt.

Kiskossa 28.10.2022

Markku Marttinen
puheenjohtaja
Kiskon Kirkkojärven hoitoyhdistys

Liitteet

Leka, J. ja Laanti, S. 2015: Kiskon kirkkojärven ruovikoiden hoito- ja hyödyntämissuunnitelma.
Valonia.

Marttinen, M. 2022: Kiskon kirkkojärven hoitosuunnitelma vuosille 2022-2027